

Selvitys Retretin kesäpilotista

KH 14.09.2026

660/14.02.00/2024

Valmistelija

Hallintojohtaja Markus Hämäläinen
markus.hamalainen@savonlinna.fi, p. 050 470 9394
Tapahtumapäällikkö Marita Kajander
marita.kajander@savonlinna.fi, p. 050 464 1560

Selostus

Katsaus Retretin historiaan ja taustaan

Taidekeskus Retretti oli toiminnassa Punkaharjulla vuosina 1983 –2012 Pekka Hyvärisen ideoimassa ja rakennuttamassa luolastossa. Aikaisemmin Retretti -nimisiä taidenäyttelyitä oli jo järjestetty Punkasalmen koulussa vuosina 1978 –1982. Korkeataide ja viihde kohtasivat usein Punkaharjulla. Uniikissa Kalliosalissa oli järjestetty menneiden vuosikymmenien aikana muun muassa oopperaesityksiä, kamarikonsertteja, nuorten solistien iltoja, tanssiteatteria, keskustelutilaisuuksia, jazz -tapahtumia sekä lastenmusiikin konsertteja. Parhaimmillaan toimintaa oli ollut eri vuodenaikoina. Yhdessä Savonlinnan Oopperajuhlien kanssa Taidekeskus Retretti oli toimintavuosinaan toinen Etelä-Savon tärkeistä kulttuurimatkailumagneeteista.

Retretti meni konkurssiin vuonna 2012 ja hiljaiseloa kesti kuusi vuotta. Vuonna 2018 luolaston omistajat aloittivat mittavan uudistus- ja investointihankkeen. Osana Retretin uutta tulemistä, noin puolet luolan tiloista vuokrattiin paikalliselle tapahtumayritykselle, Luola Eventsille. Luola Events toteutti monipuolista ja ympärivuotista tapahtumatoimintaa tiloissa vuoteen 2020 saakka. Tuolloin toiminta keskeytyi, kun käytössä olleita tiloja ryhdyttiin saneeraamaan. Osin samaan aikaan Luola Eventsin toiminnan kanssa luolaston omistajat käynnistivät näyttelytoimintaa erinäisten kesänäyttelyiden ja muun toiminnan muodossa. Mittavin näistä oli Kalevala-teemainen näyttelykokonaisuus kesällä 2021, joka keräsi vain noin parin kuukauden aikana noin 30 000 kävijää. Tätä toimintaa, sekä varsinaista kulttuurimatkailun kärkikohdeprojektia toteutti kiinteistöyhtiö Tuunaansaaren Luola Oy, sekä Retretti Kulttuuriyhdistys Ry.

Mittavassa peruskorjauksessa ajantasaistettiin luolaston talo- ja esitystekniikka, sekä turvallisuus- yms. asiat tämän päivän mukaisiksi. Tavoitteena on aiemmin ollut luoda uudesta Retrestä Suomen vetovoimaisimpiin kuuluva ympärivuotinen tiede-, taide- ja kulttuurimatkakohde, jonka vetovoima perustuu ainutlaatuisiin ja eksklusiivisiin kansainvälisiin kokoelmiin, digitaalisiin toteutuksiin, eri taidealojen tuottamiin elämyksiin ja uniikkiin luolaympäristöön. Uudistus keskeytyi kuitenkin vuonna 2022, kun kiinteistöyhtiö Tuunaansaaren Luola Oy ajautui taloushaasteisiin ja myöhemmin vuonna 2023 asetettiin konkurssiin. Ennen konkurssia luolaston kehittämistoimenpiteisiin ja saneerauksiin käytettiin omistajien toimesta noin 10-11 miljoonaa euroa.

Retretin tilanne tammikuu 2026

Retretti oli vuoden alussa 2026 konkurssipesällä ja tiloille oli etsitty jatkajaa. Savonlinnan kaupunginhallitus oli tehnyt 19.1.2026 kokouksessaan päätöksen päättää osallistua Retretin sähkö- ja

lämmityskuluihin laskujen mukaan enintään 30 000 eurolla 12 kuukauden aikana.

Mistä pilotti-idea sai alkunsa?

Savonlinnan kaupunginhallituksen päätös käynnisti tammikuun lopulla ja helmikuun alussa pohdinnan siitä, voisiko Retrettiä hyödyntää myös Savonlinnan kulttuurin unelmavuoden tapahtumapaikkana. Edellä mainittu kaupunginhallituksen päätös ei tarkoittanut sitä, että tilaa ei käytettäisi mahdollisuuksien mukaan hyödyksi.

Retretti sopi luontevasti unelmavuoden "yhdistävät sillat" -teemaan sekä kohteen historiaan ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Savonlinnan kaupunki haluaa strategian mukaisesti kehittää ympärivuotista matkailua ja monipuolisten tapahtumien edistämistä. Yksi keino tähän olisi pilotoida kesäksi 2026 Retrettiin kulttuuriyrittäjien kanssa aivan uudenlaista taide- ja sisältötoimintaa, jolla halutaan osoittaa ja tuoda esille luolaston sisällöllisiä käyttömahdollisuuksia.

Esiin nousi ajatus, että ylläpitokustannusten kattamista olisi perusteltua täydentää konkreettisella sisällöllä. Näin kaupungin rahoitukselle saataisiin välitöntä kulttuurista, matkailullista ja imagollista vastinetta. Vuosi olisi sopiva Retretin kaltaiselle kulttuurisesti merkittävälle paikalle järjestettävälle näyttelylle.

Silloisen vt. kaupunginjohtajan pyynnöstä tapahtumapäällikkö alkoi selvittämään oman verkostonsa kautta erilaisia näyttelymahdollisuuksia.

Esille nousi mahdollisuus kesäksi 2026 pilotoida Retrettiin yhdessä paikallisten kulttuuriyrittäjien kanssa aivan uudenlaista taide- ja sisältötoimintaa, jolla haluttiin osoittaa luolaston käyttömahdollisuuksia. Taidepilotti loisi elinvoimaa kulttuurista ja tukisi sekä vahvistaisi olemassa olevaa toimintaa Savonlinnassa Punkaharjun alueella. Pilotti myös merkittävästi edistäisi kulttuurialan yritystoimintaa ja yrittäjyyttä, loisi uutta paikallista tapahtumatarjontaa sekä tukisi kulttuuriyrittäjyyttä. Samalla se edistäisi matkailua ja luovia elinkeinoja sekä kehittäisi yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Itä-Suomen ja Etelä-Savon kokonaistilanne on maailman tilanteista johtuen merkittävästi muuttunut. Heijastuspinta Savonlinnan seudulle on ollut merkittävä. Rajan ollessa kiinni, matkailu on huomattavasti vähentynyt erityisesti ulkomaalaisten matkailijoiden osalta. Yritysten tilanne kokonaisuudessaan on myös heikentynyt ja ostovoima pienentynyt. Taiteella ja kulttuurilla on tutkitusti vetovoimaa alueille ja niinpä Retrettipilotin tekeminen alueelle nostaisi alueen profiilia ja matkailijavirtaa Punkaharjun suunnalla.

Alkuun kesän suunnitelman toteuttamista rajoitti käytettävissä ollut aikataulu. Usein laadukkaat toteutukset edellyttävät pitkiä valmisteluajoja. Tästä syystä ensimmäinen suunnitelma enemmän klassisen taiteen suunnalta ei toteutunut. Tätä varten haettiin myös rahoitusta Suomen kulttuurirahaston Etelä-Savon rahastosta. Rahoitushakemus ei menestynyt. Tästä syystä hankkeen toteuttaminen edellytti entistä enemmän ulkopuolisen rahoituksen keräämistä ja yhteistyökumppaneita.

Taustaselvitysten ja yhteistyökeskustelujen pohjalta ryhdyttiin selvittämään valo-, äänitaidetta Retretin luolastoon. Se olisi kaikista mutkattomin ja helpoin tapa tuoda esille Retretin mahdollisuuksia. Tekijäkartoituksen ja monien kontaktien kautta Marko Häkkinen alkoi valmistelevaan

immersiivistä valo- ja ääniteosta Maan Pulssia luolastoon. Teos vastasi kulttuurin unelmavuoden tavoitteisiin ja hyödynsi Retretin luolaston ominaispiirteitä. Tapahtuma toimisi samalla pilottina, jonka avulla voitiin arvioida mm. luolaston käytettävyyttä, yleisökiinnostusta, mahdollista investointihalukkuutta, jatkokäyttöä ja tapahtumatuotannon kustannusrakennetta tulevia ratkaisuja varten.

Tavoitteiden asettaminen

Esille nousi seuraavia tavoitetta:

1. Tuottaa korkeatasoinen ja mieleenpainuva yleisökokemus
2. Kerätä mitattavaa näyttöä Retretin kulttuuri- ja matkailupotentiaalista päätöksentekoa varten
3. Dokumentoida kulttuuriset ja taloudelliset vaikutukset
4. Vahvistaa Itä-Suomen elinvoimaa ja kulttuurin merkitystä matkailuliiketoiminnassa
5. Kävijämäärä 10 500 aikavälillä 1.7.-31.8.2026
6. Edistää mahdollisuuksia löytää Retretille investori

Pilotin eteneminen

Pilotti edellytti käyttöoikeuden hankkimista konkurssipesältä ja kaupunki ja konkurssipesä sopivat käyttöoikeudesta.

Ennen näyttelyn rakentamista luolastossa tehtiin useita käytännön valmistelutoimia, kuten sähköjärjestelmien tarkastuksia, turvallisuusratkaisuja, opastuksen ja kulkureittien suunnittelua sekä tilojen siivous- ja kunnostustöitä. Samalla varmistettiin tapahtuman toteuttamisen edellytykset ja viranomaisvaatimusten täyttyminen. Tämän lisäksi suunniteltiin viestintä- ja markkinointitoimenpiteitä (somekampanjat, ulkonäytöt, mediatilaisuus jne.) Retretissä pidettiin mediatapaaminen vappuaattona 30.4.2026 ja useampi testikierros, joihin kutsuttiin eri sidos- ja kohderyhmiä sekä päätöksentekijöitä.

Retretin pilottia varten tehtiin internetsivut. Sivuilla on kaupungin työntekijä Anssi Nousiaisen laatima video Retretin luolaston kallioisesta ympäristöstä ja teemasta ”Mitä minä voisinkaan olla?”.

Pilotin kumppanuudet

Teosvalmistelun kuluessa keväällä katsottiin perustelluksi tiedustella alueella toimivilta yrityksiltä kiinnostusta ryhtyä yhteistyökumppaneiksi. Yhteistyökumppanuuden idea oli se, että yritys olisi kiinnostunut tukemaan alueen elinvoiman kannalta merkittävää tapahtumaa tai teosta.

Yhteydenottojen jälkeen BLC Osuuskunta, Norelco Oy ja Suur-Savon Sähkö lupautuivat yhteistyökumppaneiksi ja suorittamaan kukin 6.000 euroa alueellisen elinvoimaan. Ilman yhteistyökumppaneiden panosta Maan Pulssi -teos Retretissä ei todennäköisesti olisi onnistunut.

Koska teoksen immersiiivisyydessä myös äänellä on olennainen merkitys, ajateltiin, että suomalainen kotipaikaltaan lisämelainen kaiutINVALMISTAJA Genelec Oy voisi olla kiinnostunut yhteistyöstä jollakin tavalla. Osallistuminen yhteistyökumppanina äänentoistolaitteiden tarjoajana perustui ajatukseen kansallisesti ja kansainvälisesti tunnetun äänentoistolaitteiden valmistajan tuomaan uskottavuuteen.

Toteutus

Maan Pulssi -teos avattiin yleisölle 1.7.2026 ja näyttely oli avoinna kaupungin toimesta 31.8.2026 saakka. Näyttelyn aikana luolastossa järjestettiin yleisövierailuja ja kohde oli avoinna sekä paikallisille kävijöille että matkailijoille.

Hanke toteutettiin yhteistyössä taiteilijan, kaupungin henkilöstön, palveluntuottajien sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Maan Pulssi näyttely oli avoinna päivittäin siten, että ensimmäinen lähtö oli klo 10 ja viimeinen klo 17.00 ja heinäkuun puolen välin jälkeen lisättiin vielä yksi klo 18 alkanut lähtö heinäkuun loppuun saakka.

Yksi lähtö kesti noin 45 minuuttia ja näyttely kierrettiin enintään 25 henkilön ryhmissä ohjaajan johdolla. Enintään 25 kävijän rajoitus jokaista näyttelykierrosta kohden johtui viranomaisen antamasta rajoituksesta.

Näyttelyä on jatkettu Retretin ostaneen Itä-Suomi Nousee Oy:n toimesta ainakin syyskuun loppuun saakka.

Ars Novan näyttely

Savonlinnalainen valokuvataiteilija Anni Löppönen kuratoi Ars Nova ry:n Unen kerrokset -näyttelyn Retretin Mutteri-rakennuksessa 1.7.-31.8.2026 väliseksi ajaksi. Näyttelyssä oli mukana 12 Savonlinnan alueella aktiivisesti toimivaa kuvataiteilijaa, ja esillä oli muun muassa valokuvataidetta, maalauksia ja muuta nykytaidetta.

Oheismateriaalina Anni ja Ville Löppösen kirjallinen kuvaus ja palaute kesän pilotista.

Vaikutukset

Retretin kävijöitä on tullut Suomen lisäksi ainakin Yhdysvalloista, Filippiineiltä, Australiasta, Saksasta, Ranskasta, Espanjasta, Argentiinasta, Norjasta, Italiasta, Venäjältä, Virosta, Sveitsistä, Arabiemiraateista, Belgiasta, Ruotsista, Brasiliasta, Isosta-Britanniasta, Thaimaasta, Alankomaista ja Tanskasta.

Kävijämäärä 1.7.-31.8.2026 väliseltä ajalta on arviolta 10 685.

Maan Pulssin kävijätyytyväisyyttä mitattiin kahdella tavalla, HappyOrNot ja Salmi Platform Oy:n ja –asiakaspalautejärjestelmällä. Jälkimmäinen toteutettiin laajempaan ja seikkaperäisempänä, jossa selvitettiin myös kävijöiden demografiaa ja aluevaikutusten euromääriä.

HappyOrNot mittausjärjestelmän asteikko on neliportainen ja kuvattu kasvokuvalla. Tulosten mukaan (per 31.8.2026) palautteita annettiin 4.861 kappaletta. HappyOrNot -palautejärjestelmässä on neliportainen arvostelu, joita voi sanallisesti kuvata asteikolla erittäin tyytyväinen, tyytyväinen, vähän pettynyt ja erittäin pettynyt. Palautteista 77 % oli ”erittäin tyytyväinen”, 11 % ”tyytyväinen”, 3 % ”vähän pettynyt” ja 9 % ”erittäin pettynyt”. Koska mahdollisuutta avoimen palautteen antamiseen ei ollut, ei voida tarkkaan analysoida mihin huonompia arvioita antaneet ovat pettyneet. Tiedossa oleva ongelma oli se, että jotkut henkilöt olivat tulleet pitkiäkin matkoja ja jääneet ilman lippuja, koska eivät olleet hankkineet ennakkolippua. Tämä on saattanut vaikuttaa annettuihin palautteisiin.

Salmi Platform Oy:n tutkimuksessa vastaajista 87,81 prosenttia (asteikko 0-100) olivat tyytyväisiä kokemukseen ja NPS (Net Promoter Score, kuinka moni suosittelee asiaa muille) oli 72,57 %.

Salmi Platform Oy:n edustaja esittelee kävijätutkimukseen perustuvia matkailu- ja tapahtumatulovaikutuksiin liittyviä mittaustuloksia kaupunginhallituksen kokouksessa.

Retretin internetsivujen kautta annettiin 611 ehdotusta Retretin käyttötarkoitukseksi. Ehdotukset ovat luottamushenkilöiden luettavissa oheismateriaalina. Kokoavasti voidaan todeta palautteiden antajien viestinä olevan seuraava kolmen kärjen kehittämismalli

- Retretin pysyvä ydin: luolasto, valo, ääni, tarina ja luonto.
- Vuosittain uudistuva sisältö: korkeatasoinen näyttely sekä konsertti- ja tapahtumaohjelmisto.
- Alueellinen matkailutuote: kuljetukset, majoitus, ruoka ja muut Savonlinnan sekä Punkaharjun kohteet samaan kokonaisuuteen.

Rajatussa kyselyssä alueen yrittäjille saatiin kesän pilotin osalta hyvää palautetta. Yhden palautteen mukaan pilotilla oli positiivinen vaikutus kokonaisuutena ja toisen mukaan ”rajallisesta kapasiteetista huolimatta pilotti näkyi selkeästi katukuvassa”.

Syyskuun alussa Retretin osti Itä-Suomi Nousee Oy. Voidaan arvioida, että kesän pilotti vaikutti osaltaan kaupan toteutumiseen.

Markkinointi

Tapahtuman markkinointi perustui pääosin internetsivukäynteihin ja somemarkkinointiin. Lisäksi ulkomainontaa oli Savonlinnan keskustan alueella ja Retretin ympäristössä. Somemarkkinointikampanjan tavoitteena oli lisätä tunnettuutta Retretin uudelleenavautumisesta sekä ohjata liikennettä verkkosivulle ja sitä kautta lipunmyyntiin.

Oheismateriaalina kampanjakatsaus Mainostoimisto SST Oy:n toteuttamasta markkinointikampanjasta. Tulosten perusteella Retretti herätti kiinnostusta.

Kokeilumielessä Mainostoimisto SST Oy:n toteuttaman kampanjan budjetista kohdistettiin noin 16 % Berliiniin kohdistuvaan somemarkkinointiin. Kokeilun hyödyllisyyttä ei mitattu erityisesti.

Talous

Pilotin budjetin laatimisvaiheessa oli suurta epävarmuutta teoshankinnan lopullisesta hinnasta ja kustannuksissa luolaston kuntoonsaattamisessa. Alla kuva budjetista ja toteumasta.

Tulot	Budjetti €	Toteuma €
Lipunmyynti*kpungin osuus	12.000	arvio 15.000
Yhteistyökumppanit	18.000	
Yhteensä	30.000	15.000
Menot		
Teoshankinta	20.000	2.000
Markkinointi	20.000	17.526
Muut kulut	10.000	36.540
Yhteensä	50.000	56.066
Tulot-Menot	-20.000	-41.066

Budjetti ei toteutunut menojen osalta, jossa kustannukset luolaston kuntoon saattamiseksi kesän näyttelyä varten nousivat ennakoidusta. Yhteistyökumppanit suorittivat yhteistoimintaosuutensa suoraan Maan Pulssin tuottamisesta vastaavalle yhtiölle, joten se ei näy lopullisessa laskelmassa tulona.

Pilotin kokonaiskustannukset olivat merkittävät, mutta niitä on tarkoituksenmukaista tarkastella suhteessa tapahtuman keston, laajuuteen sekä kulttuurin unelmavuoden tavoitteisiin ja saavutettuihin tavoitteisiin.

Ylläpitokustannukset (sähkö ja vesi) teosajalta olivat 3 700 euroa (eivät sisälly yllä olevaan laskelmaan).

Tavoitteiden saavuttaminen

Retretin kesäpilotille asetetut tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena hyvin.

1. Korkeatasoinen ja mieleenpainuva yleisökokemus

Tavoite toteutui hyvin. Maan Pulssi -teos hyödynsi Retretin ainutlaatuista luolaympäristöä ja tarjosi kävijöille elämyksellisen valo- ja äänitaidekokemuksen. HappyOrNot-palautteen perusteella 88 % palautteista oli joko erittäin tyytyväisiä tai tyytyväisiä. Teos herätti laajaa kiinnostusta ja sai runsaasti myönteistä palautetta kävijöiltä.

2. Mitattavan näytön kerääminen Retretin kulttuuri- ja matkailupotentiaalista

Tavoite toteutui hyvin. Pilotin aikana kerättiin tietoa kävijämääristä, asiakastyytyväisyydestä, kävijöiden taustatiedoista sekä tapahtuman aluetaloudellisista vaikutuksista. Tulokset osoittavat, että Retreillä on edelleen merkittävää vetovoimaa kulttuuri- ja matkailukohteena sekä paikallisesti että valtakunnallisesti.

3. Kulttuuristen ja taloudellisten vaikutusten dokumentointi

Tavoite toteutui hyvin. Pilotista koottiin tietoa kävijärakenteesta, asiakaskokemuksesta, markkinoinnin vaikuttavuudesta sekä tapahtuman taloudellisista vaikutuksista.

4. Itä-Suomen elinvoiman ja kulttuurin matkailullisen merkityksen vahvistaminen

Tavoite toteutui hyvin. Pilotti toi näkyvyyttä Savonlinnalle, Punkaharjulle ja

koko Itä-Suomelle aikana, jolloin alueen matkailu on kohdannut merkittäviä haasteita. Hanke kokosi yhteen paikallisia yrityksiä, kulttuuritoimijoita ja yhteistyökumppaneita sekä osoitti kulttuurin merkityksen alueen vetovoiman ja elinvoiman vahvistajana.

5. Kävijätavoite 10.500 kävijää ajalla 1.7.-31.8.2026

Maan Pulssissa myytiin yhteensä yhteensä 10 367 lippua.

Osa lipuista oli perhelippuja, joten myydyt liput eivät täysin vastaa kävijämäärätietoja. Jos kaikilla perhelippuja on ollut 4 kävijää, on kokonaiskävijämäärä arviolta 10 685 henkilöä.

Edellä mainitusta epävarmuudesta huolimatta voidaan kävijämäärään olla tyytyväisiä ja kävijämäärä oli viranomaisrajoituksen teoreettista kävijämäärää vastaava. Kävijämäärä osoittaa, että kiinnostus Retrettiä kohtaan on säilynyt vahvana ja että kohteella on edelleen merkittävää vetovoimaa matkailu- ja kulttuurikohteena.

6. Edistää mahdollisuuksia löytää Retretille investori

Tavoite toteutui. Retretin omistus siirtyi syksyllä 2026 Itä-Suomi Nousee Oy:lle, mikä mahdollistaa kohteen kehittämisen uudessa omistuksessa.

Yhteenveto

Selvityksen perusteella kesäpilotille asetetut keskeiset tavoitteet saavutettiin pääosin hyvin. Pilotti osoitti, että Retretin luolasto soveltuu vaativien kulttuuri- ja tapahtumasisältöjen toteuttamiseen, kiinnostaa yleisöä laajasti ja kykenee tuottamaan positiivisia matkailullisia sekä aluetaloudellisia vaikutuksia. Pilotin tulokset antavat hyödyllistä tietoa Retretin tulevan käytön, kehittämisen ja mahdollisten investointien arviointiin.

Kesän 2026 pilotti osoitti Retretin ja Punkaharjun alueen merkittävän kehittämispotentiaalin. Kohteen siirtyminen Itä-Suomi Nousee Oy:n omistukseen luo mahdollisuuden pitkäjänteiselle kehittämiselle, joka voi vahvistaa alueen matkailua, yritystoimintaa ja elinvoimaa.

Toimivalta	Kuntalaki 39 §
Esittelijä	Kaupunginjohtajan 1. sijainen hallintojohtaja Markus Hämäläinen
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää merkitä selvityksen tiedoksi.
Päätös	